

# Rodinné právo



Ing. Mgr. Tomáš Klusák

# Obsah přednášky

- o Manželství
- o Rodiče a děti
- o Náhradní rodinná výchova
- o Sociálně-právní ochrana dětí

# Rodinné právo

- o Prameny:
  - o NOZ (§ 655 - § 975)
    - o Dříve zákon o rodině
    - o O sociálně-právní ochraně dětí
    - o Úmluva o právech dítěte
- o Úprava se dotýká manželství, manželského majetkového práva, příbuzenství, osvojení, vyživovací povinnosti, jiných forem péče o děti

# Manželství

- o Trvalý svazek muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem. Hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc
- o Snoubenci mají předem poznat své charakterové vlastnosti a svůj zdravotní stav
- o Manželství se uzavírá svobodným a souhlasným prohlášením učiněným před příslušným orgánem. Manželství vznikne i jinak, je-li zřejmé, že snoubenci prohlašují svou sňatečnou vůli
- o Prohlášení se činí veřejně a slavnostním způsobem v přítomnosti dvou svědků

# Manželství

o Sňatek

občanský

církevní

Před zastupitelským úřadem

# Manželství

## o Občanský sňatek

- o Uskutečňuje se obřad na místě, které k tomu určí orgán veřejné moci provádějící sňatečný obřad; přihlíží se při tom k vůli snoubenců

## o Církevní sňatek

- o Před příslušným orgánem církve. Předložení osvědčení vydané matričním úřadem (splnění zákonných požadavků)
- o Orgán státem registrované církve má povinnost do 3 pracovních dnů doručit protokol o uzavření manželství příslušnému matričnímu úřadu

# Manželství

- o Předkládané doklady:
  - o Že jim nejsou známy okolnosti vylučující uzavření manželství
  - o Že navzájem znají svůj zdravotní stav
  - o Že zvážili úpravu budoucím majetkových vztahů, uspořádání budoucího bydlení a hmotní zajištění rodiny po uzavření manželství
- o Povinnost souhlasného prohlášení o:
  - o Příjmení, pokud příjmení dosavadní, tak prohlášení o budoucím příjmení společných dětí

# Neplatnost manželství

- o Neplatnost manželství
  - o Překážka bigamie
  - o Překážka příbuzenství (i osvojení, pěstounství, poručenství)
  - o Překážka věku
  - o Překážka svéprávnosti
  - o Na návrh toho, kdo má právní zájem, považuje za platné dokud není prohlášeno za neplatné
  - o Donucení fyzickým násilím, popř. omyl o totožnosti snoubence



# Zdánlivé manželství

- o Takové, které nikdy nevzniklo.
- o Soud může určit i bez návrhu, že manželství není.
- o Podmínky:
  - o Před orgánem církve, jež není státem registrovaná
  - o Při církevním obřadu, pokud se nepředložilo osvědčení
  - o Od vydání osvědčení a uzavřením církevního sňatku uplynulo více než 6 měsíců
  - o V projevu vůle chybí u jednoho ze snoubenců takové náležitosti, na kterých je nutno bezvýhradně trvat

# Vztahy mezi manžely

- o Princip vzájemné pomoci
- o Právo manžela na informace o příjmech a stavu jmění, popř. pracovní činnostech druhého manžela
- o Povinnost manžela brát zřetel na zájem rodiny, druhého manžela a nezletilého dítěte při volbě svých pracovních a podobných činností
- o Oprávnění zastupovat druhého manžela v běžných záležitostech

# Vztahy mezi manžely a zánik manželství

- o Obvyklé vybavení rodinné domácnosti
  - o Soubor movitých věcí, které slouží běžně nezbytným životním potřebám rodiny a jejích členů
  - o Manžel prodá ledničku bez souhlasu manželky. Co teď?
- o Rodinný závod
  - o O zásadních otázkách rozhodují všichni bez zřetele na vlastnictví
- o Zánik manželství
  - o Smrtí, prohlášením za mrtvého, rozvod

# Manželské majetkové právo

- o Součástí SJM to, co manželům náleží a má majetkovou hodnotu a není vyloučeno z právních poměrů
- o Režim zákonný, smluvený, rozhodnutím soudu
- o Smluvený režim (Smlouva o manželském majetkovém režimu)
  - o Forma notářského zápisu
  - o Režim odděleného jmění
  - o Rozšíření nebo zúžení rozsahu SJM v zákonném režimu

# Rozvod

- o Návrh některého z manželů, předpoklad hlubokého a trvalého rozvratu, nelze očekávat obnovení manželského soužití (obligatorní jednání a výslech)
- o Nelze manželství rozvést, dokud nenabude právní moci rozhodnutí o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu (může být nahrazeno dohodou rodičů, jež je schválena soudem)
- o Fikce splnění podmínek rozvodu § 757 NOZ →  
zkrácené řízení o rozvod
  - o Manželství 1 rok a 6 měsíců spolu nežijí
  - o Dohoda o úpravě poměrů nezletilého dítěte
  - o Dohoda o úpravě majetkových poměrů

# Rodičovská zodpovědnost

- Obsahuje nejdůležitější práva povinnosti k nezletilému dítěti a náleží pouze rodiči s plnou svéprávností. Princip blaha dítěte

○ RZ

Péče o dítě

Právo dítě zastupovat

Správa jmění dítěte

# Zásahy do RZ

- o Pozastavení výkonu
  - o Oprávněn soud (např. dlouhodobá nemoc)
- o Omezení RZ
  - o Oprávněn soud
  - o Pokud oba → ustanovení opatrovníka
- o Zbavení RZ
  - o Nejtvrdší sankce, nemá vliv na vyživovací povinnost

# Určení rodičovství

- o Matka je ta, která dítě porodila
- o Domněnky otcovství
  1. Za trvání manželství, lhůta 300 dní
  2. Souhlasné prohlášení rodičů před matričním úřadem
  3. Umělé oplodnění, tak muž, co dal souhlas
  4. Návrh dítěte, matky, muže (rozhoduje soud), má se za to, že otcem je muž, který s matkou souložil v době, od které neprošlo do narození dítěte méně než 160 a více než 300 dní



# Popření otcovství

- o Lhůta 6 měsíců, ode dne kdy se dozví, že se jeho manželce narodilo dítě, popěrná lhůta 6 let (nové NOZ), soud může lhůtu ve výjimečných případech prominout
- o Probíhá v řízení o popření otcovství
- o Právo popřít má:
  - o Manžel
  - o Matka
  - o Muž, je-li vyloučeno, že by mohl být otcem

# Náhradní rodinná výchova

- o Pěstounská péče
- o Osvojení
- o Poručenství
- o Opatrovnictví
- o Svěření do péče jiné osoby

# Osvojení

## o Osvojení

- o Vznik podobného vztahu jako mezi rodiči a dětmi, tzn. RZ
- o Nutný přiměřený věkový rozdíl (16 let)
- o Informovat o osvojení do zahájení povinné školní docházky
- o Rozhoduje soud na návrh, předtím 3 měsíce u osvojitele, vyjádření orgánu SPOD, většinou souhlas rodičů
- o Nelze zrušit za 3 roky, ze začátku zrušitelné
- o Lze osvojit i zletilého

# NRV

## o Poručenství

- o Jestliže rodiče zemřeli, byli zbaveni RZ, výkon jejich RZ byl pozastaven, nebo nejsou svéprávní v plném rozsahu, ustanoví soud dítěti poručníka, nemá vyživovací povinnost, předkládá zprávy soudu, rodič má možnost určitého člověka vyloučit

## o Opatrovnictví

- o V případě střetu zájmu
- o Lze ustanovit i orgán SPOD
- o Rozsah práv a povinností vymezí soud

# Pěstounství

- o Pěstounská péče (nedochází k přijetí dítěte za své)
  - o Rozhodnutí soudu
  - o Není vyživovací povinnosti, výživné platí rodiče státu a ten poté vyplácí pěstounovi v rámci dávek
  - o Zastupovat a spravovat jeho záležitosti jen v běžných věcech
  - o Rodiče nedali souhlas k osvojení, předpokládá se styk dítěte s rodičem
  - o Přednost před ústavní výchovou
  - o Mělo by být vnímáno jako dočasná péče

# Svěření do péče jiné osoby

- o Rozhodnutí soudu
- o Přednost před ústavní výchovou
- o Osoba pečující musí skýtat záruky řádné péče, bydliště v ČR
- o Může vymáhat výživné po rodičích
- o Úprava přiměřená jako pěstounství

# Vyživovací povinnost

- o Do té doby, dokud se děti nejsou schopny samy žít
- o Dítě má právo podílet se na životní úrovni svých rodičů
- o Zkoumají se odůvodněné potřeby a majetkové poměry
- o Vzájemná vyživovací povinnost mezi manžely
- o Výživné rozvedeného manžela
- o Mezi potomky a předky
- o Výživné pro neprovdanou těhotnou ženu nebo matku

# Sociálně-právní ochrana dětí

- o Účelem je poskytnout zvýšenou ochranu nezletilým dětem
- o Ochrana práv dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochrana oprávněných zájmů dítěte vč. ochrany jeho jmění, působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny
- o Hledisko zájmu a blaha dítěte,
- o Orgány SPOD
  - o KÚ, OÚ,
  - o MPSV
  - o Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí



# SPOD

- o Výchovná opatření:
  - o Napomenutí
  - o Dohled
  - o Uložení omezení
- o Činnosti SPOD
  - o Preventivní a poradenská činnost
  - o Zprostředkování osvojení a pěstounské péče
  - o Ústavní a ochranná výchova
  - o Péče o děti, které vyžadují zvýšenou ochranu před negativními vlivy



Otázky???



Děkuji za pozornost

# Literatura

- o TOMANCOVÁ, SCHELLE K., SCHELLEOVÁ, I., HYNŠT, A.: *Základy práva (nejen) pro školy*. Jaroslava Tomancová a kolektiv. 1. vyd. Boskovice: ALBERT, 2007. 360 s. Právo. ISBN 80-73-26-110-3
- o Nový občanský zákoník
- o Zákon č. 359/1999 o sociálně-právní ochraně dětí ve znění pozdějších předpisů
- o Sdělení FMZV č. 104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte